

Ім'я користувача:
Ольга Сергєєнко

ID перевірки:
1016297020

Дата перевірки:
30.05.2024 04:56:32 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
30.05.2024 11:23:16 EEST

ID користувача:
100006623

Назва документа: Марков Д.О. Курсова Final

Кількість сторінок: 20 Кількість слів: 4527 Кількість символів: 34216 Розмір файлу: 48.24 KB ID файлу: 1016091889

0.49% Схожість

Найбільша схожість: 0.29% з Інтернет-джерелом (http://znaimo.com.ua/%D0%94%D0%B6%D0%B0%D0%B7-%D1%84_%D..)

0.49% Джерела з Інтернету

40

Сторінка 22

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Сплетіння Традицій і Новаторства в Інструментальному Джаз-Ф'южн

Марков Дмитро Олексійович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. Теоретична база дослідження	5
1.1. Аналіз джерельної бази.....	5
1.2. Музичний стиль ф'южн джаз як соціокультурний феномен....	6
РОЗДІЛ II. Музично-текстологічний та виконавський аналіз творів концертної програми.....	9
2.1. Жанрово-стильові особливості напрямку ф'южн джаз.....	9
2.2. Виконавський аналіз творів концертної програми.....	13
2.3. Сучасні практики в українському джазовому виконавстві.....	17
ВИСНОВКИ.....	21
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	22

ВСТУП

В міру того, як джазове мистецтво змінювалося протягом своєї історії, воно постійно перетворювалося, синтезуючи різноманітні музичні мови та стилі. Цей процес трансформації свідчить про глибокий зв'язок з вже існуючими жанровими традиціями. Джаз є невичерпним джерелом креативності, його еволюція заснована на комбінуванні, перетворенні та поєднанні різних музичних елементів.

Вже з другої половини ХХ століття джазменам стало цікаво поєднувати різноманітні музичні форми та техніки з електронними засобами, роковими інструментами, а також елементами соул та ритм-енд-блюз. Це призвело до народження стилю ф'южн, який став особливо популярним у 70-х роках. І навіть з того часу й досі fusion залишається актуальним.

В Україні ф'южн джаз набув повної сили на початку ХХІ століття, коли місцеві музиканти розпочали експериментувати зі схрещуванням жанрів, використовуючи етнічну музику, комп'ютерні програми та електроніку. Цей процес свідчить про постійний розвиток і творчість українських виконавців.

Актуальність

Сучасне музичне життя активно впливає на розвиток джазової музики, спонукаючи митців до новаторства в їх виконавських практиках. Це дослідження ставить за мету розглянути вплив виконавських традицій та новацій на стиль ф'южн джазу як у світовому, так і в українському контекстах.

Мета

Аналіз концертної програми дозволить виявити вплив виконавських традицій на трансформаційні процеси у стилі ф'южн джаз.

Завдання

- Визначення особливостей стилю ф'южн джаз.
- Аналіз процесів становлення, розвитку, трансформації та синтезу у напрямі fusion джаз.
- Побудова концертної програми з урахуванням виконавських традицій українських та світових музикантів.
- Аналіз результатів реалізації концертної програми та її інтерпретаційних ідей.
- Оцінка сучасного стану fusion джазу в Україні.

Об'єкт та предмет дослідження

Об'єктом є джазове виконавство кінця XX – початку XXI століття, предметом – стиль ф'южн джаз у сучасних виконавських практиках.

Новизна та практичне значення

Цей творчий проєкт має значення для сучасного інструментального виконавства, пропонуючи оригінальні композиції стилю fusion джаз з урахуванням виконавських традицій та новацій.

Методологія дослідження

У дослідженні використовувалися джерелознавчий, аналітичний, системний та узагальнюючий методи.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Аналіз джерельної бази

Різні концепції джазу свідчать про те, що синтез, тобто об'єднання елементів різних культур або стилів, є ключовою ознакою цього музичного напрямку. Джаз розглядається в різних джерелах як професійне мистецтво, що виникло на рубежі XIX – XX століть шляхом поєднання європейської та африканської культур; музика, яка з'явилася в Новому Орлеані на початку XX століття і поступово еволюціонувала, поєднуючи різні стилі; унікальний музичний жанр, що об'єднав у собі елементи фольку, популярної та академічної музики. Характеристика до синтезу загалом притаманна джазу, оскільки його становлення тісно пов'язане з іншими жанрами, такими як спірічуелс, блюз, народні пісні, регтайм, менестрелі та духові негритянські оркестри. Це зумовлює високу швидкість розвитку джазу та й Американський дослідник Дж. Гасс зазначає: "Унікальність джазу полягає в тому, що він поєднує «нове звучання» зі «старим звуком». Джаз характеризується експресивною грубістю та «солодкістю інструментування», різноманітням контрастів та комбінацій тембрів, сильним і еластичним ритмом (біт), а також багатоголосною імпровізаційною структурою". Разом з тим, як наголошує С. Фінкільштейн, для розуміння джазу неможливо спиратися лише на теорію «підсвідомості», повної імпровізації та свободи. «Джаз — це розвиток емоцій у музичній подорожі, що об'єднує усвідомлений смак, артистизм та інтелект. Проте називати джаз просто імпровізацією неправильно, оскільки він часто створювався музикантами, які не вміли читати ноти».

За словами дослідника історії джазової музики, Стюарта Ніколсона, який розглядає процеси модифікації музичної мови, появи нових стильових жанрів, паралельного існування джаз-року та фрі-джазу – доводить, що в другій половині XX століття, Майлз Девіс, відомий джазовий музикант, був «на порозі створення абсолютно нової музичної мови в 1960-х роках», він «запропонував потенціал еволюції в щось, що в кінцевому підсумку може визначити себе як цілком незалежний жанр, зовсім, окремо від звучання та умов будь-чого, що було

раніше». Прикладом, є альбоми – «Emergency» (1970) Тоні Вільямса «Lifetime і Agharta» (1975).

1.2. Музичний стиль ф'южн джаз як соціокультурний феномен

Вектор розвитку джазу залежить від соціальних, соціокультурних, етнічних компонентів, які у своїй взаємодії та взаємовпливах формують направленість процесів у становленні будь яких форм імпровізаційної музики. В історичному ракурсі процес відбувався в ланцюговому вимірі – від архаїчних форм, джаз-року, хот-джазу, бібопу, постбопу до синтезованих форм – джаз-року та ф'южн джазу, а далі, до вільних імпровізаційних структур фрі-джазу. Розглядаючи афроамериканські витoki інтонаційної культури, ритмічних, ладових та структурних конструкцій, відмічаємо, характерне для ранніх джазових композицій тяжіння до консерватизму, особливо в царині формотворення, що знайшло своє втілення у таких стилях як спірічуелс, блюз, регтайм. Це було обумовлено соціальними і економічними умовами побутування джазу на початку свого становлення, коли джаз існував у колі непрофесійних музикантів і був частиною соціуму. Він мав своє, достатньо обмежене середовище, чорношкірих музикантів та слухачів і виконував соціальні функції, релігійного та побутового характеру. В подальшому, з комерціалізацією джазу та запозиченням елементів музичної мови з професійної європейської культури, відбувається трансформація стильових напрямів, ускладнюється гармонія, ладо-інтонаційні перетворення, поліритмічні формули. Джаз виходить на професійну сцену, з'являються великі і малі оркестри, відомі солісти, комерційні проекти, студійні записи, що обумовлює появу більш складних композиційних форм, модифікацію інструментарію, особлива увага повертається до виконавської техніки та імпровізаційної майстерності.

В умовах світової глобалізації соціокультурні пласти розвиваються і створюють уніфіковані стильові напрями, знищуючи етнічні відмінності та узагальнюючи остаточний результат. XX століття характеризується інтенсивним потоком соціальних і культурних змін, що вплинуло на появу синтезованого джазового стилю ф'южн, який довів свою міжнародну сутність. У цьому сенсі нас

зацікавив музичний напрям Jazz fusion (від англійського «fusion» — сплав) поєднує в собі елементи різних стилів, включаючи ethnic music, pop, rock, folk, reggae, funk, metal, hip-hop, R&B, electro music. В кінці 1960-х ефективно реалізовується тенденція взаємодії та взаємовпливу рок музики і джазу. В цей час jazz fans стали змішувати різні форми та імпровізаційні техніки джазу з електронними інструментами року і ритмами соул та ритм-енд-блюзу, а рок-музиканти використовувати джазові елементи в своїх композиціях.

Історія jazz fusion починається із середини 1960-х років, коли Джуліан Аддерлей (Julian Cannonball Adderley) почав виконувати музику, що поєднувала джаз і поп. Термін "fusion" закріпився після появи таких колективів, як «Mahavishnu Orchestra», «Weather Report» та ансамбль Чік Корії «Return To Forever». У їхній музиці яскраво проявлялися характерні джазові риси, такі як імпровізація та мелодійність.

Великий вплив на формування та розвиток fusion джазу мав видатний американський джазовий трубач Майлз Девіс. Шукаючи простоту у викладенні мелодії, ритму та гармонії, які не були властиві популярним на той час напрямам бі-боп і пост-боп, а також під впливом виконавської майстерності Джімі Хендрікса та «Sly and the Family Stone», він створив новий синтезований стиль. Його новаторські ідеї можна систематизувати за такими параметрами:

використання електричних інструментів, включаючи клавішні, гітари та бас-гітари;

збільшення кількості інструментів, щоб створити дві ритм-секції, зокрема два фортепіано, дві бас-гітари, два барабанщика та кілька перкусіоністів;

спрощення акордової прогресії або гармонії – музикант пропонував грати пісні з простими тризвуками («Mademoiselle Mabry») або композиції з кількома акордами чи взагалі без них (Miles Runs the Voodoo Down);

підсилення ролі ритм-секції;

використання постпродакшн монтажу.

Прикладом можуть служити два класичні альбоми у стилі fusion – «In a Silent Way» та «Bitches Brew», де елементи фрі-джазу та ембієнт-музики поєднуються з електричними інструментами та фанковими ритмами, а також застосовується значний постпродакшн монтаж. Характерною рисою цих альбомів є відкриті форми композицій, що створюють враження безкінечного джем-сейшну. У наступні роки переосмислення джазу у такому ключі, як це зробив Майлз Девіс, звучало по новому, несподівано та яскраво. Зараз, у часи надміру музики та її доступності, важко вразити слухача музичною еkleктикою чи майстерністю **ВИКОНАННЯ**.

1970-ті роки стали десятиліттям розвитку та кульмінації fusion, хоча стиль продовжував розвиватися й надалі. Систематизований, структурований, синтетичний музичний стиль, fusion можна розглядати як музичну традицію або експеримент. Fusion-музика в багатьох випадках інструментальна, зазвичай зі складними тактовими розмірами, ритмом, метром та подовженими композиціями, що містять імпровізації. Багато рок-музикантів незалежно один від одного почали наближатися до джазових форм із середини 1960-х. The Byrds у грудні 1965 року записали свою першу версію пісні "Eight Miles High", яка була інноваційним синглом, історія якого відображує вплив стилю квартету Дж. Колтрейна. У 1966 році Пол Баттерфілд та Майк Блумфілд створили довгу імпровізаційну композицію "East-West". Інші рок-музиканти також зверталися до розширених імпровізацій та багаточастинних композицій, віддавши перевагу виконавській майстерності та віртуозності. Наприклад, Джимі Хендрікс, The Allman Brothers Band у США, а також King Crimson, Yes, Soft Machine (які виконали "I See You" групи The Byrds у стилі fusion) та Cream у Великобританії. Френк Заппа випустив свій перший джаз-рок альбом, "Hot Rats" у 1969 році. Він продовжував іноді записувати fusion-музику протягом своєї кар'єри (наприклад, «Waka / Jawaka» та «The Grand Wazoo»), ставши значущим представником стилю. Деякі відомі групи джаз-року також досягли великого успіху **наприкінці 60-х та на початку 70-х років**. До цих груп належать американські Blood, Sweat & Tears, Steely Dan, Chase, Chicago, Dreams, і британський If, Traffic, Colosseum. У цей час спостерігався

процес інтенсивної взаємодії та взаємовпливу рок-музики, джазу та fusion.

В процесі розвитку стильового напрямку ф'южн джаз, його трансформації та модифікації досягли певних меж і почався, на наш погляд, зворотній крок до повернення ідентифікації характерних, особливих культурних рис, які розкрили нові можливості музичного виконавства. При збереженні джазової лексики, імпровізаційності, підключаються мелодичні, гармонічні, інструментальні засоби музичної виразності етнічного походження. Всі ці елементи синтезуються з електронною музикою, де процесу синтезу надається пріоритетне значення.

РОЗДІЛ II. МУЗИЧНО-ТЕКСТОЛОГІЧНИЙ ТА ВИКОНАВСЬКИЙ АНАЛІЗ ТВОРІВ КОНЦЕРТНОЇ ПРОГРАМИ

2.1. Жанрово-стильові особливості напрямку ф'южн джаз

У джазі, раніше ніж в інших музичних жанрах, почали з'являтися твори, чітко жанрову природу можна було чітко визначити. Вони поєднували академічну (елітарну) і масову музику, а також інтегрували східні музичні традиції з джазовим мистецтвом. Багато аспектів музичної мови віддавали пріоритет етнічним принципам, таким як мелодика та композиція. Однак основні риси джазу, такі як складний ритм, свобода у розвитку музичної ідеї, імпровізаційність та стійкі гармонійні обороти, залишалися стійкими та легко впізнаваними.

У другій половині XX століття джазові музиканти активно експериментували з електричними інструментами, новими звуковими палітрами, електронними ефектами та підсиленням звуку, що призвело до створення нової музичної мови, нових структурних форм та покращення виконавської майстерності. Визначну роль у цих новаціях відігравали відомі джазові музиканти, які сміливо виходили за межі традиційних стилів і

порушували усталені канони, досягаючи успіхів завдяки експериментам і багатшаровому синтезу елементів музичної мови.

Якщо систематизувати чинники, що вплинули на виникнення ф'южн-джазу, можна виділити такі закономірності:

- Технологічні зміни: створення нових методів запису (LP, CD, MP3, стрімінг тощо) та розвиток постпродакшн монтажу.
- Винахід нових інструментів, а також популяризація і зміна пріоритетів у використанні існуючих інструментів.
- Поява нових музичних жанрів: джаз завжди інтегрував нові популярні музичні жанри – від автентичної музики і класики до сучасних технік.
- Використання принципу комбінаторики як основного методу в появі нових джазових течій.

Впливи і взаємодію характерних елементів музичної мови та їх трансформації можна представити схематично:

Rok	Фанк
Ритмічно просто: розмір 4/4, рівні восьмі з невеликими синкопами;	Ритмічно складно: кожен інструмент має власний ритм, який разом створює густий поліритмічний ґрув;
Гармонічно просто: часто використовують power акорди або трізвучки;	Гармонічно складно: з більш напруженими, більш хроматичними і складнішими гармоніями, використовуючи модальні або навіть атональні звуки, іноді один акорд для всієї пісні
Відкрита форма: де група переходить до наступної секції лише тоді, коли соліст закінчить соло	Відкрита форма: де група переходить до наступної секції лише за вказівкою соліста

В подальшому, ф'южн наслідує характерні елементи як року так і фанку, що поєднало фанк-груп та рок-соло і створило ембієнтне (вільна композиція звукових ефектів, колористика звуку) відчуття модального джазу. Так з'явилася формула яка відтворює компоненти, з яких складається стильовий напрям ф'южн: Modal Jazz Ambience + Rock Solo + Funk Groove + Straight Rhythm = Fusion.

Нижче наведено деякі особливості, які відрізняють традиційний джаз від Jazz- Fusion:

Traditional Jazz	Fusion Jazz
Ритм свінгу	Прямий ритм із фанк-бітом
Блукаючий бас	Басо остінато, Педальні точки
Акомпанемент фортепіано	Vamp (фортепіано та гітара)
Ритм-секція підтримує соліста	Ритм-секція > Соліст
Акустичні інструменти	Електричні інструменти та ефекти
Лінійні соло	Соло – схожі на рок
Невеликий склад	Великий склад – кілька ритм-секцій
Тема – соло – тема – структура форми	Відкрита форма
Функція (тональна)	Елементи вільної колективної імпровізації
Запис живого виступу	Постпродакшн редагування
Комплексна гармонія (розширення, альтерації)	Оманлива проста гармонія

Надамо ще декілька штрихів до характеристики особливостей ладу, гармонії, ритму, засобів виразності стилю Jazz- Fusion:

- попередник ембієнтної музики;
- більше використання збільшеної гами;
- більше використання політональності;
- використання ритмічного зміщення;

- широке застосування Pedal Point Harmony.

Groovin. Однією з найважливіших частин ф'южн є грув, тобто повторюваний ритмічний малюнок, який створюють музиканти. Він передбачає, що всі інструменти грають простий ритм у постійному повторі. Це фактично протилежність «змагання, де ви хочете варіювати свій ритм», де музиканти прагнуть показати свої виконавські здібності. У ф'южн грув набуває іншого значення: щоб створити грув, кожен музикант повинен постійно повторювати одне й те саме. Таким чином, бас грає ритм остинато, а фортепіано та гітара – вампи або рифи. У стилі ф'южн ритм має більше значення, ніж гармонія або мелодія.

Аранжування у ф'южн може варіюватися за складністю – деякі використовують грув-вampi, закріплений на одній тональності або навіть на одному акорді, з простим мелодійним мотивом. Інші можуть мати як прості, так і складні розміри зі складними акордами, мелодіями та контрмелодіями. Як правило, ці аранжування, незалежно від їх складності, включають розширені імпровізовані секції, які можуть бути різної довжини. Як і у джазі, у ф'южн часто використовуються мідні та дерев'яні духові інструменти, такі як труба та саксофон, які виконують як сольні, так і ансамблеві ролі, але часто їхні функції можуть змінюватися.

Ритм-секція зазвичай включає електричний бас (іноді безладовий), електрогітару, електричне піаніно або синтезатор (на відміну від контрабаса та акустичного піаніно, які використовувалися в ранньому джазі) та ударні. Як і в традиційній джазовій імпровізації, інструменталісти ф'южн зазвичай потребують високого рівня технічної майстерності та віртуозності.

Підсумовуючи складові елементи, що вплинули на формування стилю – соціальні, композиторські, імпровізаційні, виконавські – можна виділити наступні характеристики.

Впливи:

- Рок-музика – Джими Хендрікс, Sly and the Family Stone, James Brown;
- Сучасна класична музика – І. Стравінський, Б. Барток;
- Соціальне середовище – культура хіпі, війна у В'єтнамі, рух за громадянські права;
- Психоделія.

Музичні характеристики:

- Імпровізовані соло, які не повторюються під час живого виконання;
- Удари на рок-барабані, переважно з використанням прямих замість **ВОСЬМИХ**;
- Використання електронних інструментів (електрогітара, електробас, синтезатори та клавіатури);
- Використання підсилення звуку та звукових ефектів (дисторшн, овердрайв, вау-вау);
- Простіші та повільніші гармонійні прогресії;
- Сильний наголос на інструментальній віртуозності;
- Підвищена роль інструментів ритм-секції в ансамблі;
- Використання мідних та дерев'яних духових інструментів.

Розглянуті характерні особливості та новації ф'южн у формотворенні, музичній мові, ритмо-формулах, інструментарії, синтезу та трансформації різноманітних стильових течій доводять пріоритетність впливу виконавських практик на зміни в структурних, імпровізаційних, інтерпретаційних перетвореннях напряму та його життєстійкості на концертній естраді.

2.2. Виконавський аналіз творів концертної програми

Практична частина магістерського творчого проекту складається з музичних творів, в яких ф'южн джаз представлено одним із сучасних яскравих інструментів джазового напряму – саксофоном.

Специфіка джазового саксофонного саунду, дійсно, полягає в інструментальному прочитанні експресивних вокально-декламаційних інтонацій,

що йдуть в першу чергу від блюзу з його меланхолією та «естетикою плачу» (О. Степурко) [24]. Особливо яскраво і з ще більшою, ніж в джазі, часткою епатажності це проявляється у використанні саксофона в рок-музиці, що мало зворотний вплив на джаз, що її породив.

Як зазначає В. Іванов, рок-саксофоністи відчували великий вплив електрогітари, що призвело до цілого ряду особливих ефектів у вигляді «різкої атаки та інтенсивної подачі звуку», включення «особливих аплікатурних ефектів», «різких прийомів глісандо та вібрато», «ефекту growl» (англ. – гарчання, хрипіння) [10, с. 40]. До цього додавався цілий набір спеціальних пристроїв – звукознімачі, «луна-пристрій», октавні дублювачі, педалі «wah – wah», фленджери, що дають ефект гри в унісон декількох саксофонів, а також синтезатори [10]. Все це в сукупності дозволяє визначити саунд саксофона як «парадоксальний» – за аналогією зі скет-вокалом, де, поряд з імітацією інструментальних звучань (Л. Армстронг, Б. Макферрін та інші), використовуються і не інструментальні – мовленнєві, «окличні» (О. Федорченко) [27]. В пошуках темброво-артикуляційної різноманітності jazz mops експериментували з прийомами гри, що притаманні іншим інструментам, розкриваючи таким чином універсальні можливості та характеристики інструменту.

Джазові саксофоністи в своїх виконавських практиках, послідовно і неухильно втілювали це в концертній діяльності, орієнтуючись на характерні властивості саксофонного саунду, його специфіку, вони йшли шляхом її змінення, для чого було потрібно впровадження в «мову» інструменту цілого ряду прийомів, запозичених з інших інструментальних (фортепіано, електрогітара, інші духові та струнні інструменти) та вокальних джерел. В результаті склався фактурний стиль саксофона, що слугував основою для імпровізації. наявність у кожного інструменту властивою тільки йому одному фактури – ключовий момент, який дозволяє визначити тембросемантику саксофона як стильового явища. У виконавському музикознавстві вже є прецеденти вживання поняття «фактурний стиль інструменту». є навіть його визначення, запропоноване О.

Жерздевим: це – «... сума просторово-звукових властивостей акустичного образу» інструмента (звуковидобування, тембр), який є в якості інтонаційної детермінанти створеної для нього і виконуваної на ньому музики» [9, с. 9].

Цю дефініцію можна прийняти як базову і для фактурного стилю саксофона, роблячи відповідні поправки на дві обставини:

1) мелодичну природу цього інструменту, фактура якого є принципово монофонічною і може містити лише приховане багатоголосся, а також гармонічну фігурацію;

2) особливості імпровізаційного процесу, який відрізняється як від композиторського «результату», так і від виконавської «інтерпретації».

Для імпровізації на саксофоні особливо важлива його «фактурна інтонація» (М. Борисенко [4]) – ядро фактурного стилю як просторово-часового феномену, реально існуючого для сприйняття. Мова йде не про фактурне оформлення композиторської або імпровізаторської думки, а про свого роду фактурний ноумен – компонент музичного мислення, що виводить імпровізацію на рівень знакової системи.

В концертну програму магістерського творчого проекту увійшла композиція Майка Стерна (англ. Mike Stern) «After you». Відомий американський музикант, що грає на гітарі в жанрах джаз і ф'южн, був визнаний найкращим джазовим гітаристом 1993 року за версією журналу Guitar Player. У 2009 році журнал Down Beat включив його до списку 75 найвидатніших джазових гітаристів усіх часів. Його альбом – Upside Downside, другий студійний альбом, випущений у 1986 році на Atlantic Records і перевиданий 21 серпня 2007 року на Wounded Bird Records лягли у скарбницю світової джазової музики. В альбомі Upside Downside представлена композиція «After you».

Композиція «After you» [Додаток 1] виконується в студійному записі лише на гітарі, але у живому виконанні на концертах вона звучить разом з саксофоном. На разі, на просторах Інтернету є лише декілька відео з виконанням цього твору, де на саксофоні грає відомий саксофоніст Bob Berg.

«After you» – це джаз ф'южн балада, яка містить 42 такти теми. Форма композиції має такі структурні частини – ААВА: А – 11 тактів, В – 9 тактів. Твір починається з затакту, тема звучить у партії саксофону і гітари в унісон. Імпровізація складається з 20-ти тактового квадрату, під час соло саксофону звучить ритм секція, звучання якої надає простору для і гармонійно підходить до кульмінаційної зони соло саксофона. Поступово ритм секція починає більш активно підігрувати солісту і доводить його до кульмінаційного моменту, де увесь склад грає туті – традиційний прийом насичення звучання, потім згасання і перехід на коду у ф'южн баладі підкреслює характер композиції і її структурну завершеність. Тема в коді звучить так само як і на початку твору, створюючи драматургічну арку.

Наступна композиція концертної програми «In the shadows» Bob Berg [Додаток 2].

Саксофоніст Боб Берг був пристрасним і перспективним сучасним виконавцем у стилі пост боп. У віці 51 року трагічно загинув, щойно записавши два музичних проекти, які мали продемонструвати його відданість сучасним стильовим напрямкам джазу та трансформації впливів відомих музикантів. Перш за все, вплинули на його становлення, атмосферні композиції Майлза Девіса середини 1960-х років із Вейном Шортером, трубача Едді Хендерсона «So What» (Eighty-Eights, 2003); пісні вібрафоніста Джо Локка 4 «Walls of Freedom» (Sirocco Jazz, 2003), в яких звучить характерний, імпульсивний та енергійний пост-боп на основі власних творів Локка.

Боб Берг багато часу віддавав вдосконаленню своєї майстерності, працюючи з Хорасом Сільвером і Седаром Волтоном у 1970-х роках і перейшовши до гучного концерту з Майлзом Девісом на початку 1980-х років. Протягом тих років він записав кілька альбомів під своїм іменем, але лише у 1987 році Short Stories – першому в серії релізів для Denon – він нарешті став лідером, протягом наступних кількох років спільно керував групою Майка Стерна та Боба Берга.

В цей час як наелектризована енергія та шалені ритми «Friday Night at the Cadillac Club», змінений блюз «Snakes» і модальне горіння «Silverado» вказують на своєрідну чутливість ф'южн, який в деякій мірі походить від хеві-метал бібоп-гітари Майка Стерна, стиль написання Боба Берга віддає перевагу мелодизму, якого часто бракувало сучасним ф'южнерам. Композиція – «In the Shadows – це серйозний фанк, в інтерпретації якої колишній барабанщик Денніс Чемберс створює глибокий інтуїтивний грув, а соло Берга поєднує віртуозність з яскравою тематичною побудовою.

Твір починається з інтро в якому грає ритм секція і імпровізує труба. Фанковий і грувний ритм басу надає твору серйозності і організованості структури. Тема виконується в унісон гітари і саксофону. Перед початком соло саксофону є дві долі паузи у ритм секції – один з прийомів ефектного вступу ритм-секції.

Форма твору AA1. Частина A складається з 16 тактів, частина A1 – з 26 тактів. Перших дві фрази подібні між собою і разом приходять до звуку фа-дієз, який є п'ятою ступеню в акорді Vm. Наступний такт композитор починає з пониження п'ятої ступені, що надає темі таємничості, загадковості. Третя фраза є схожою з попередніми, але вже рух угору відбувається на терцію вище. У другій частині перші 16 тактів ідентичні попереднім. У темі твору композитор не використовує складні акорди або багато альтерація. Гра саксофону і гітари в унісон надає темі композиції об'ємності і чіткості, але потребує технічної майстерності та слухового контролю для чистого інтонаційного звучання.

Група «Jazz messengers» – один з небагатьох комбо складів, які проіснували понад 30 років. За весь період існування склад неодноразово змінювався. Багато відомих і знакових джазових музикантів таких як: Вейн Шортер, Вінтон Марсаліс, Соні Стітт та інші, грали в групі «Jazz messengers». Їх досягнення в джазовій музиці – створення нового стилю хард-боп. Основною характерною ознакою цього стилю була не віртуозність і над технічність, а грув та мелодичність

Композиція, яка увійшла в концертну програму творчого проекту – «Moanin» [ДодатокЗ] – одна з найвідоміших хард-бопових стандартів, написана Бобі Тімонсом. Ця композиція зробила колектив відомим та популярним, сподобалася публіці своєю простотою і легкістю. Блюзові мелодії, імітації госпелу, мелодичні соло у поєднанні з фанковим грувом надали пісні простору для солістів та підштовхнули їх до мелодичних і грувних соло. Композиція написана у формі ААВА з простою гармонією і фанковим грувом.

Музичні твори, які представлені в концертній програмі магістерського творчого проекту є, за думкою джазових музикантів, класикою стильового напрямку ф'южн. Трансформації, що відбулися в подальшому, в цих композиціях представлені пунктиром, а наголос в них на структурній, гармонічній простоті, на особливостях саксофонного саунду, імпровізації, тематизмі.

2.3. Сучасні практики в українському джазовому виконавстві

Для дослідження виконавських практик, які сприяють трансформаційним процесам у розвитку стилю jazz fusion, було обрано музичну платформу фестивалю «Alfa Jazz». Один із найбільших міжнародних джазових фестивалів в Україні – «Leopolis Jazz Fest» – з 2011 року проходить у форматі open-air та має великий успіх. «The Guardian» включив його до числа найкращих європейських фестивалів. Протягом свого існування (2011-2021 рр.) фестиваль зібрав на львівських сценах понад 100 відомих джазових виконавців з Америки, Європи та України, які представили слухачам різноманітні стилі джазової музики на професійному рівні. Ось деякі виконавці, які брали участь у фестивалі та досягли значних успіхів у створенні власних композицій, що перебувають на піку джазового мистецтва та своєю концертною діяльністю впливають на його розвиток. Відома японська піаністка та джазовий композитор Хіромі Уехара (2015 р.) прагне поєднувати різні музичні жанри, такі як post-bop, прогресивний рок, класика та джаз, а її твори відзначаються віртуозною піаністичною технікою. Американський гітарист Майк Штерн (2015 р.) творить у стилях jazz та fusion і, за версією «Down Beat», входить до числа 75 найкращих джазових гітаристів.

Есперанса Сполдінг (2016 р.) – американська бас-гітаристка, віолончелістка та джазова співачка, відома своїми сміливими експериментами та здатністю виходити за рамки традиційних жанрів, що відображено в її багатожанрових композиціях. Її останній проект, названий "калейдоскоп-проект", включає театралізовані виступи. Пет Метені (2016 р.) – американський гітарист, який усе своє життя присвятив розширенню звукових можливостей гітари та вдосконаленню техніки імпровізації. Його новаторські методи сприяли створенню нових видів гітар, і він отримав 20 нагород Греммі в 12 різних категоріях. Чік Кореа (2017 р.) – американський джазовий музикант і піаніст, який експериментував з поєднанням традиційних і електронних інструментів, створюючи унікальну суміш джазу та fusion, як у випадку з його гуртом Chick Corea Elektric Band. Група «R+R=NOW» (2018 р.), заснована Робертом Гласпером, об'єднує клавішні, синтезатор, вокодер, трубу, бас-гітару, бітбокс і ударні. Ця команда виділяється багато функціональністю своїх учасників, які виступають як виконавці, композитори, аранжувальники та продюсери. Назва гурту означає «відображати» і «відповідати», що, за словами Гласпера, є ідеєю групи: бути актуальними, реагуючи на сучасні події. Їхня музика охоплює різноманітні стилі, включаючи нео-соул, футуристичний фанк, західний джаз, астральну електроніку, інструментальний хіп-хоп, musique concrete, авангард і класику. Темі їхніх композицій охоплюють як романтичні почуття, так і соціальні та особисті проблеми. Відмінною рисою їхнього творчого підходу є здатність передавати поточний настрій в одному дублі. Сучасний ф'южн гурт "Snarky Puppy" (2019 р.) був створений як відкрита музична платформа для експериментів музикантів з різних жанрів. Гурт відрізняється синтезом різних культур – Аргентини, Америки, Японії, Канади, Великої Британії та Пуерто-Ріко, що вплинуло на тематику, трансформацію та синтез їхньої музики.

Протягом періоду існування фестивалю «Alfa Jazz» (2011-2021), українські джазові музиканти також були представлені у концертних програмах. Серед них були виконавці стилю jazz fusion, такі як Н. Лебедева, І. Закус, Р. Іванов, А. Менделенко, В. Павелко, О. Пашковський, С. Басалаєв. Прагнення конкурувати з

американськими та європейськими музикантами мотивувало українських джазменів шукати індивідуальні музичні засоби, властиві національній культурі. В результаті з'явилися композиції, в яких фольклорні мотиви поєднуються з джазовими елементами, використанням національних інструментів та електронних пристроїв, що дозволило створити неповторний музичний продукт.

Гурт New Brain Trio (2018 р.), до складу якого входять О. Пашковський, Є. Гавриленко та С. Балалаєв, став популярним завдяки синтезу acid jazz, jazz rock, elektro swing та джазових стандартів з використанням електронних пристроїв, створюючи чудову українську музику jazz future. Проєкт Pokaz Trio (2019 р.) є унікальним для української музичної індустрії, оскільки в їх творчості вдало поєднуються джаз, класична та етнічна музика з електронними елементами. Їх музика – це завжди історія, де слухач стає співавтором, а кожен концерт – подорож через виміри часу.

Гурт Fusion Trio (2021 р.) виконує музику в стилі fusion, гармонійно поєднуючи елементи джазу, року, фолку, фанку та інших жанрів. Учасники колективу – талановиті музиканти: Олександр Муренко – барабанщик, технічний, емоційний і яскравий музикант; Руслан Болатов – молодий піаніст, скрипаль, композитор, який використовує складні джазові ритми, ритми фламенко, інноваційні гармонійні формули та мотиви кримськотатарської музики, що створюють його унікальний стиль; Ігор Закус – бас-гітарист, композитор, засновник проєкту «Джаз коло», в чийх композиціях відчувається індивідуальний саунд і справжній український колорит.

На початку 21-го століття на українській джазовій сцені з'явилися молоді, талановиті музиканти, які не тільки стали конкурентами американських та європейських майстрів імпровізаційної музики, але й змогли створити унікальний національний продукт у сфері джазу. Вони використовували неповторні елементи, характерні для українського мелосу та етнокультурних жанрів

ВИСНОВКИ

Під час аналізу процесу становлення та розвитку fusion джазу у світі та в Україні, а також його взаємодії з традиційними принципами джазової музики та новаторськими підходами до формоутворення, інструментування та ритміки, ми зазначаємо, що виконавська практика виявляє значний вплив на виникнення нових музичних течій. Шляхом вивчення виконавської культури, її традицій та інновацій, ми можемо відтворити еволюцію музичних стилів, їх взаємодії та особливості виконавського мистецтва.

Завдяки проведеному аналізу наукових джерел щодо процесів формування та розвитку fusion джазу ми переконалися у широких можливостях цього стилю, його адаптабельності та гнучкості у вирішенні сучасних викликів у мистецьких практиках. Відповідно до цих принципів була розроблена концертна програма, в яку увійшли класичні композиції fusion джазу. Відмінністю даного проекту від класичних виконань було використання саксофону, його особливого звучання та імпровізації.

Отже, результати творчого проекту та принципи формування концертного репертуару можуть послужити основою для подальшої виконавської діяльності з метою популяризації fusion джазу в українському музичному середовищі.

Схожість

Джерела з Інтернету

40

1 http://znaimo.com.ua/%D0%94%D0%B6%D0%B0%D0%B7-%D1%84_%D1%8E%D0%B6%D0%BD

4 джерела 0.29%

2 <http://reforef.ru/outozu/%D0%A0%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D1%80%D1%82+%D0%9A%D1%80%D1%96%D1%81%D>

36 джерел 0.2%